

Talousarvioraami 2027

Khall 22.06.2026
159/02.02.00/2026

Julkinen

Valmistelija

kunnanjohtaja Pasi Ahoniemi, p. 044 7500 001, henkilöstö- ja talousasiantuntija Katri Heikkinen, p. 040 7494 499.

Valtiovarainministeriön kevään 2026 taloudellisen katsauksen mukaan Suomen talouden toipuminen on viivästynyt kansainvälisen epävarmuuden, Lähi-idän kriisin ja energian hinnan nousun vuoksi. Bruttokansantuotteen arvioidaan kasvavan vain maltillisesti vuonna 2026, mutta kasvun ennakoitaan vahvistuvan vuonna 2027. Talouskasvua tukevat erityisesti puolustukseen, energia- ja teknologiasiirtymään liittyvät investoinnit, vaikka asuntorakentaminen pysyy edelleen heikkona.

Työllisyystilanne on edelleen heikko, ja työllisyyden paranemisen ennakoitaan viivästyvän. Korkea työttömyys jarruttaa kotimaisen kysynnän elpymistä ja lisää kuntatalouden paineita erityisesti työvoimapalvelu-uudistuksen ja työttömyysetuuksien kasvaneiden rahoitusvastuiden kautta. Inflaation arvioidaan hidastuvan vuonna 2027, mikä tukee kotitalouksien ostovoiman asteittaista vahvistumista.

Julkisen talouden alijäämä pysyy ennustejaksolla suurena, vaikka sopeutustoimet vahvistavat julkista taloutta. Valtiontalouden ja koko julkisen talouden velkaantuminen jatkuu, mikä korostaa myös kuntatalouden pitkäjänteisen tasapainottamisen merkitystä.

Valtiovarainministeriön kevään 2026 kuntatalousohjelman mukaan kuntatalouden tila heikkeni vuonna 2025, mutta toteutunut kehitys oli kuitenkin parempi kuin kuntien talousarvioissa ennakoitiin.

Hallituksen uusilla toimenpiteillä on sekä kuntataloutta vahvistavia että heikentäviä vaikutuksia. Uusien päätösten jälkeen valtion toimenpiteiden kuntataloutta vahvistava vaikutus on noin 40 miljoonaa euroa vuonna 2027 ja keskimäärin noin 130 miljoonaa euroa vuosina 2028–2030.

Kuntatalouden tulojen ja menojen välinen epätasapaino edellyttää tasapainottoimien jatkamista, ja kuntatalouden jatkonäkymiin liittyy edelleen runsaasti epävarmuutta.

Talouden suunnittelussa lähtökohtana ovat strategiassa kunnan toiminnalle asetetut pitkän aikavälin tavoitteet, ennakoitujen talouden kehitysnäkymät, arvioitu väestön ja elinkeinojen kehitys sekä muut toimintaympäristön muutokset. Talousarvioraamia vuodelle 2027 on valmisteltu ulkoisten ja sisäisten tuottojen ja kulujen perusteella.

Talousarviovalmistelun lähtökohtina ovat vuoden 2025 tilinpäätös, vuoden 2026 talousarvio ja tilinpäätösennuste, vuoden 2027 alustavat verotulo- ja valtionosuusarviot, kehittämisohjelman pysyvät vaikutukset sekä palvelualueiden tiedossa olevat toiminnalliset muutokset.

Huomioitavaa kuitenkin on, että erityisesti elinvoima- ja elinympäristöpalvelut -palvelualueella on suunnitelmissa muutoksia, jotka voivat vaikuttaa vuoden 2027 toimintaan ja talouteen. Niitä ei ole huomioitu vielä tässä vaiheessa talousarvioraamissa.

Kuntalaki edellyttää kunnan toiminnalta tavoitteellisuutta ja suunnitelmallisuutta. Valtuuston ja kunnan muiden toimielinten on talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksyttävä toimintaa ja taloutta koskevat tavoitteet. Toiminnan tavoitteilla ohjataan kunnan toimintaprosesseja ja talouden tavoitteilla tulo- ja pääomarahoitusta sekä resurssien jakoa. Tavoitteet on pyrittävä asettamaan siten, että ne kattavat tehtäväalueen perustehtävät ja ovat toteutettavissa niihin osoitetuilla voimavaroilla. Talousarvioraamin lähtökohtana on kustannusten kasvun hillitseminen, kuntastrategian mukainen kestävä talous, palvelutuotannon taloudellisuuden vahvistaminen sekä investointien mitoittaminen kunnan talouden kantokyvyn mukaisesti.

Taloussuunnittelussa korostuvat käyttötalouden hallinta, toimintakatteen vahvistaminen ja talouden tasapainon varmistaminen suunnittelukaudella 2027–2029.

Paltamon kunnan talouden suunnittelua ohjataan seuraavilla kuntastrategiaan kirjatulla tavoitteilla:

- huolehdimme rakennusten energiatehokkuudesta sekä ylläpidämme terveitä ja tarkoituksenmukaisia tiloja
- painotamme hankinnoissa kestävän kehityksen periaatteita ja lähialueiden elinvoiman tukemista
- turvaamme kaavoituksella omaleimaisuuden ja vetovoiman
- varmistamme kuntatalouden pysyvän kestäväällä pohjalla mahdollistaen kasvun.

Talousarviovalmistelun lähtökohtana on tässä vaiheessa nykyiset veroprosentit. Verotulojen ennusteena käytetään aina uusinta Kuntaliiton laatimaa kuntakohtaista veroennustekehikkoa. Uusin ennuste perustuu 5/2026 Kuntaliiton laatimaan kuntakohtaiseen veroennustekehikkoon. Kuntaliiton veroennustekehikossa yhteisöveroennuste perustuu kevään 2026 valtiovarainministeriön makroennusteeseen ja kiinteistöverotiedot perustuvat verohallinnon ennakkotietoihin.

Valtionosuuksien arvio perustuu Kuntaliiton julkaisemiin ennakkollisiin valtionosuuslaskelmiin. Uusin ennakkollinen valtionosuuslaskelma sisältää kevään 2026 julkisen talouden suunnitelman mukaiset toimenpiteet sekä määräytymistekijöiden päivityksiä. Laskelmassa on huomioitu Tilastokeskuksen vuotta 2025 koskevat väestörakenne- ja työttömyystilastot. Verotuloihin perustuva

valtionosuuden tasaus perustuu valtiovarainministeriön huhtikuussa 2026 tekemiin veroennusteisiin. OKM:n valtionosuudet arvioidaan talousarviovalmistelussa vuoden 2026 tasolle.

Investointiesitykset valmistellaan talousarvioprosessin yhteydessä vuosille 2027–2029. Investointien pidemmän aikavälin kestävä taso on, että investoinnit eivät ylitä vuosikatetta.

Kunta-alan työ- ja virkaehtosopimusten nykyinen sopimuskausi on 1.5.2025 – 29.2.2028. Perusratkaisun palkankorotukset ovat sopimuskauden aikana yhteensä 7,37 prosenttia. Korotukset jakautuvat siten, että vuonna 2025 palkat nousivat 2,5 prosenttia, vuonna 2026 2,47 prosenttia ja vuonna 2027 2,4 prosenttia. Kehittämishjelman 2026–2028 mukaan palkat nousevat normaalien sopimuskorotusten lisäksi 0,4 prosenttia vuonna 2026, 0,4 prosenttia vuonna 2027 ja 1 prosentin vuonna 2028.

Tässä vaiheessa talousarvioprosessia ei voida esittää taulukkomuotoista talousarvioraamilaskelmaa. Talousarviovalmistelua seurataan kunnanhallituksessa. Raamia voidaan päivittää, jos muutokseen on perusteltu tarve. Talousarvion laadintaohjeesta päätetään elo-syyskuussa. Kunnanhallitus arvioi talousarviovalmistelun yhteydessä myös uuden kehittämis- tai talouden tasapainottamisohjelman laatimisen tarvetta vuosille 2027 – 2029. Alustavan arvion mukaan vuoden 2027 talousarvio olisi jonkin verran alijäämäinen.

Esittelijä

kunnanjohtaja Pasi Ahoniemi, p. 044 7500 001.

Kunnanjohtajan päätösehdotus:

Kunnanhallitus päättää, että vuoden 2027 talousarviossa sallitaan tässä vaiheessa enintään kahden prosenttiyksikön kustannusten nousu. Kunnanhallitus velvoittaa palvelualueita esittämään toimintakatetta vahvistavia toiminnallisia ja taloudellisia muutosesityksiä. Tavoitteena koko kunnan osalta tulee olla vähintään nollatulos.

Kunnanhallitus:

Toimeenpano: ote, palvelualueet, tytäryhteisöt, henkilöstö- ja talousasiantuntija.
Muutoksenhakukielto (asia koskee valmistelua).